

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 04.05.2015
Yayın Kabul Tarihi: 12.12.2015

İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Elementary 4th Grade Teacher Perceptions Arabic Curriculum

Yrd. Doç. Dr. Murat DEMİR *

Öz

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkililiğini öğretmen görüşleri açısından değerlendirmektir. Bu amaçla 4. sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma grubunu Ankara ili merkez ve ilçelerinde bulunan İmam Hatip Ortaokullarında çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Her ilçeden seçkisiz örneklem yolu ile seçilen İmam Hatip Ortaokullarındaki 30 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Görüşme verilerinin analizinde betimsel çözümleme tekniği kullanılmıştır.

Sonuçlarda öğretmenlerin, İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının boyutlarına yönelik hem olumlu hem olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir. Programın kazanım boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin programın diğer boyutlarına göre daha olumlu olduğu; en olumsuz tutumun ise etkinliklere yönelik olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin programın geliştirilmesine yönelik önerileri: derse ayrılan sürenin artırılması, daha nitelikli ders kaynaklarının hazırlanması, yaş seviyesine uygun hale getirilmesi ve eğlenceli etkinliklere daha fazla yer verilmesi şeklinde ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Program Değerlendirme, İlköğretim 4. Sınıf Arapça Dersi Öğretim Programı.

*Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fak. Arap Dili Ve Belagatı A.B.D , yasinmuratdemir@hotmail.com

Abstract

The aim of this research is to evaluate the effectiveness of 4th grade Arabic curriculum from the view point of teachers. For this purpose, the opinions of teachers on the 4th grade Arabic curriculum were tried to be determined. The study group of the research comprised of teachers employed at Imam Hatip Secondary Schools in Ankara and its central towns. The sample consisted of 30 teachers at Imam Hatip Secondary Schools chosen from each town through Random Sampling Method. Descriptive techniques were used to analyze the data gathered from the interviews.

The results of the study indicated that students have different attitudes towards all facets of curriculum. The highest level was rated as positive opinion on the objectives and the lowest level was rated as activities on the curriculum. In order to make the curriculum more efficient teachers suggested that more qualified learning materials should be prepared, allotted time for the lesson should be increased, the number of students in the classroom should be reduced and assessment tools should be provided for the teachers.

Key Words: Evaluation of curriculum, 4th grade Arabic curriculum.

Giriş

İnsanın ve uygarlığın en önemli belirtisi ve aracı dildir (Aksan, 2000, s. 13). Dil, kişiler arasında iletişimi sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Diğer insanlarla ilişkilerimizde bize aracılık eden, sosyal bağlarımızı düzenleyen bir sistem olarak hayatımızın her safhasında mevcuttur. Son zamanlarda bilim ve teknolojiye hızlı gelişmelerin olması, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, kültürel ve ticari ilişkilerin artması, dış turizmin önem kazanması ve küreselleşen dünyanın bir sonucu olarak günümüzde, insanların kendi dillerinden başka bir dili öğrenmesi ve kültürleri tanıması gereksinim haline gelmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2011, s. 1).

Dünyadaki iletişimin büyük bir hızla artması, başka bir ifadeyle küreselleşme hareketinin gelişmesi, yabancı dil bilmenin önemini ön plana çıkarmaktadır. Zira bir yabancı dile hâkim olmak, kişiye diğer insanları ve farklı kültürleri tanımasında, sosyal becerilerini daha ileri seviyelere taşımasında katkı sağlar.

Günümüzde dünya dilleri arasında önemli bir yer tutan Arapça, uluslar arası boyutta yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Arapça çok geniş bir kitle tarafından konuşulması ve konuşulduğu coğrafyanın stratejik öneme sahip olması bakımından günden güne daha da önemli hale gelmektedir. Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği altı resmi dilden biri olan Arapça, dünyada yaklaşık 350 milyon kişi tarafından konuşulan önemli bir dildir.

Doğan (2000, s. 152), Arapçanın her çağda dünya dilleri arasında seçkin bir yere sahip olmasının kutsal ve dilsel anlatım gücüne sahip ve evrensel olma özelliklerinden kaynaklandığını ifade etmektedir. Bu sebep ve gereksinimler doğrultusunda, Türkiye’de Arapça öğretimi yeni bir yaklaşımla ele alınmış, Avrupa Konseyi tarafından yabancı dil öğrenimi ve öğretimi konusunda getirilen standartlar kapsamında Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (OBM) ’nden yararlanılmıştır. OBM sadece Avrupa dillerini içermemekte, yaklaşık 40 dile çevirisi yapılarak dünya çapında dil öğretimine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, Arap dünyasında da yabancılara Arapça öğretiminde OBM’den faydalanılmaktadır.

İlköğretim Arapça (4-8. sınıflar) Dersi Öğretim Programının 2012-2013 Öğretim Yılından itibaren 4 ve 5; 2013-2014 Öğretim Yılından itibaren 6, 7 ve 8. Sınıflarda uygulanması Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 26.09.2011 tarihinde kabul edilmiştir.

OBM’ye göre hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı ile 8. sınıfın sonunda ulaşılmaya hedeflenen başarı düzeyi, temel dil kullanımı (A2) olarak belirlenmiştir. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı, 4 ve 5. sınıflar için haftada 3 ders saati, 6, 7 ve 8. sınıflar için 4 saat üzerinden toplam 648 ders saati olarak yapılandırılmıştır. (MEB, 2011, s. 2).

İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı’nın Düzeyleri ve Saat Aralıklarını içeren tablo aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı’nın Düzeyleri ve Saat Aralıkları

Sınıf	Küresel Düzey	Alt Düzeyler	Saat Aralığı	Toplam
4	A1	A1.1	108	108
5		A1.2	108-216	108
6		A1.3	216-360	144
7	A2	A2.1	360-504	144
8		A2.2	504-648	144
Genel Toplam				648

Yeni öğretim programları uygulandıktan sonra hangi düzeyde başarılı olduğu konusunda bir yargıya varabilmek için iyi bir değerlendirme işleminin yapılması gerekmektedir.

Program değerlendirme kapsamlı, sistematik ve dinamik bir süreçtir (Kaya, 1997). Attkisson, Horowitz ve Sorensen (1978, s. 24)’e göre ise program değerlendirme, sistematik veri toplama ve analizine dayalı olup, bir programın başarısı, etkililiği, verimliliği ve yeterliği hakkında mantıksal kararlar verme sürecidir. Program değerlendirme kapsamlı, sistematik ve dinamik bir süreçtir (Kaya, 1997). Sistematik veri toplama ve analizini esas alan bilimsel araştırma süreçleri kullanılarak, geliştirilmiş olan bir programın; doğruluğu, gerçekçiliği, yeterliliği, uygunluğu, verimliliği, etkililiği, yararlılığı, başarısı ve yürütülebilirliği vb. herhangi bir özelliği hakkında karar verme süreci olarak da tanımlanabilir (Uşun, 2012, s. 10).

İletişimsel yaklaşıma göre hazırlanan İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programında, dilin asıl işlevi olan yazılı ve sözlü iletişimin sağlanması esas alınmıştır. Bu yüzden programda; Arapçanın kurallarına yoğunlaşmak yerine, bir iletişim aracı olarak kullanılmasına önem verilmiştir. Ayrıca program dâhilinde, öğretmen ve öğrencilerin herhangi bir konuyu daha sonraki konular içinde tekrar etmelerine olanak sağlamak için sarmal yapı benimsenmiştir.

Programda, ders programının içeriği hazırlanırken dil öğretiminde kullanılan program geliştirme yaklaşımlarının güçlü yönlerinden faydalanılmış ve karma bir yapı oluşturulmuştur. Söz konusu yaklaşımlar arasında yapısal, durumsal, konu odaklı, süreç/görev odaklı ve beceri odaklı yaklaşımlar yer almaktadır. Programda karma bir izlenim oluşturulmasının sebebi, Avrupa Dil Portfolyosu ile kolayca uyum sağlayacağı şeklinde açıklanmaktadır. Avrupa Dil Portfolyosu öğrencilerin iletişim becerilerini geliştiren tüm programları desteklemektedir. Avrupa Dil Portfolyosunun işlevi öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmeleri için daha çok sorumluluk üstlenmelerini sağlamaktır (M.E.B, 2006). Bu yüzden İlköğretim Arapça Dersi Öğretim programında dil ve çalışma becerilerine yer verilmiştir.

Ülkemizde İlköğretim Arapça dersi öğretim programı 2011-2012 öğretim yılında uygulamaya konmuştur. Uygulanan yeni programların etkililiği ve sağlamlığı konusunda yargıya verebilmek için düzenli bir değerlendirme işleminin yapılması gerekmektedir.

Bu amaçla 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının etkililiğini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmek bu araştırmanın temel amacıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda verilen sorulara yanıt aranacaktır.

1. İlköğretim 4. sınıf İngilizce dersi öğretim programının;
  - a. kazanımlar
  - b. içerik
  - c. etkinlikler
  - d. araç gereçler ve
  - e. değerlendirme ögesine yönelik öğretmen görüşleri nedir?
2. Öğretmenlerin programla ilgili uygulama öncesinde bilgilenme düzeyi nedir?
3. Öğretmenlerin programın uygulanmasında karşılaştığı güçlükler nelerdir?
4. Öğretmenlere göre programın güçlü yönleri nelerdir?
5. Öğretmenlere göre programın zayıf yönleri nelerdir?
6. Öğretmenlerin programın geliştirilmesine yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı 4. sınıf Arapça dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik gerçekleştirilmiştir. Betimsel nitelik taşıyan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Örnekleme

Araştırma grubunu, Ankara ilinde 9 merkez ilçede (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pirsaklar, Sincan, Yenimahalle) bulunan İmam Hatip Ortaokullarında görev yapan ve çalışmaya katılmayı kabul eden Arapça öğretmenleri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, ilköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının uygulayıcısı olan öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini saptamak üzere görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla, standart bir görüşme formu hazırlanmıştır. Standartlaştırılmış görüşmenin temel amacı, her bir katılımcıya aynı soruyu sorarak, görüşmeciden kaynaklanan yanlılığı en aza indirmektir. Standart görüşmeyle elde edilen verilerin organize edilmesi ve yorumlanması daha kolay olmaktadır (Patton, 1987: 112-113). Görüşme formunun hazırlanmasında, programın öğeleri olan kazanım, içerik, etkinlik, araç gereçler ve değerlendirme ölçütü olarak alınmıştır (Ertürk, 1991 52-95; Özçelik, 1992: 148-149; Demirel, 2003:105-167; Senemoğlu, 1997: 400-401). Araştırmanın ilgili alt problemlerine yönelik olarak, öğretmenlere sorulabilecek olası sorular listelenmiş ve bu sorular içinde araştırmanın alt problemlerine en iyi hizmet eden sorular seçilmiştir. Hazırlanan taslak görüşme formu, program geliştirme ve nitel araştırma alanlarında çalışan uzmanların görüşlerine sunulmuş, yapılan dönüt ve düzeltmeler göz önüne alınarak görüşme formu biçimlendirilmiştir. Taslak görüşme formu araştırma kapsamı dışında olan bir grup üzerinde, soruların işlerliği ve amaca hizmet edebilirliği açısından test edilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme formunda 6 soru yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Görüşme ile elde edilen verilerin analizinde betimsel içerik analizinden yararlanılmıştır. Bu amaçla görüşmeden elde edilen veriler, araştırmanın problemi çerçevesinde belirlenen temalar doğrultusunda betimlenmiş ve bu betimlemeler yorumlanmıştır. Yorumlamada, öğretmenlerin programa ilişkin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, öğretmenlerin görüşme sorularına verdiği cevapların analizinden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Çalışmanın bulguları; başlangıçta belirlenen

kazanımlar, içerik, etkinlikler, araç gereçler, değerlendirme, programla ilgili öğretmenlerin bilgilenme düzeyi, programın uygulanmasında yaşanan güçlükler, programın olumlu ve olumsuz yönleri ve programın geliştirilmesine yönelik öğretmen önerileri başlıkları altında sunulmuştur. Bulgularda okullarda görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasındaki benzerlikler ve farklılıklar betimlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede, öğretmenlerin görüşlerini yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Programın Kazanımlarına İlişkin Elde Edilen Bulgular Ve Yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın dil becerileri kapsamındaki kazanımlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun dört dil becerisinin her birinin işlevlerini eşit şekilde kapsayan ve dil öğrenmeye teşvik edecek kazanımlara yer verilmesi gerektiğini vurguladıkları görülmektedir. Kazanımların daha eğlenceli ve öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde verilmesi ve hedef grubun yaş ve gelişim dönemine uygun olarak basitleştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bununla birlikte kazanımların daha ulaşılabilir ve sayısının az olması gerektiği de görüşler arasındadır.

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın dil becerileri kapsamındaki kazanımlarına yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“...günlük konuşma becerisini geliştirici kazanımlara daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Diyaloglar artırılmalı ve dinleme becerisi de daha ön plana çıkarılmalıdır. Dinleme ve konuşma becerilerine yönelik kazanımlar öğrencilerin daha fazla dikkatini çektiği için bu yöne ağırlık verilse daha iyi olacağı kanaatindeyim...”

“...kazanımlar daha ulaşılabilir, gerçekçi ve daha az olabilirdi. Biraz yoğun olduğunu düşünüyorum. Sayılarının azaltılması seviyeye daha uygun hale gelmesini sağlayacaktır. Konuşma ve dinleme yönündeki kazanımlara daha fazla ağırlık verilmeli...”

“...basit diyaloglar artırılarak konuşma becerisine ağırlık verilebilir. Öğrenci dili konuşabildiği yani kullanabildiğini görünce öğrenmeye çok daha açık oluyor, bu da dersten daha çok zevk almasını sağlıyor...”

“...kazanımların sırası ve sayısı gözden geçirilmeli. Biraz daha basit ve yalın olmalı diye düşünüyorum. Konuşma ve dinleme ile ilgili kazanımların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Dört beceriye eşit şekilde yoğunlaşılması...”

Araştırma grubundaki öğretmenlerin kazanımların sayısının fazla olduğu yönündeki görüşleri öğretmenlerin konuları belirlenen süre içerisinde bitirmekte güçlük çektiği yönünde yorumlanabilir. Derse ayrılan sürenin yetersiz olması öğ-

retmenlerin kazanımları gerçekleştirilmesinde belirleyici olmuş olabilir. Dinleme ve konuşma becerilerini yeterli bulmamaları bu becerilere istedikleri ölçüde zaman ayıramamalarından dolayıyla kazanım sayısının fazla olmasından kaynaklanmış olabilir.

Programın İçeriğine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler içeriğin zenginleştirilmesinin, örneklerin artırılmasının ve görsel materyallere daha fazla yer verilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Konularda örnek sayısının az olduğunu, konuların anlatımında ek materyale ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Oyun, etkinlik, diyalog, alıştırmaya ve okuma parçalarının artırılarak öğrenmenin daha eğlenceli ve kalıcı hale getirilmesinin önemini vurgulamışlardır. Konuların öğrencilerin seviyesine göre biraz ağır olduğunu, içeriği zaman zaman sıkıcı ve tekdüze bulduklarını ifade ederek; içeriğin gerçek hayatla daha fazla bağdaşım içinde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın içeriğine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“...içerikte eksiklikler var. Metinlerin daha fazla zenginleştirilmesi gerekiyor. Alıştırmalara daha fazla yer verilebilir...”

“...içeriğin 4. sınıf düzeyine uygun olmadığını düşünüyorum. Çok fazla gereksiz bilgi var. Konular öğrencinin çevresiyle ilgili olmalı ve dikkatini çekmeli. Günlük yaşam konularından oluşan bir içerik hazırlanabilir...”

“...programın içeriğinin daha zengin olması öğrenciyi öğrenmeye teşvik edecektir. İçeriğin zayıf olması ders kitabının belirlenen zamandan daha önce bitmesine neden oluyor...”

“...arapçayla ilk kez bu yıl tanıştıklarını düşünecek olursak bu dili sevmeleri ve eğlenceli bulmaları için içeriğin daha çok oyun ve etkinliklerden oluşması gerektiğini düşünüyorum. Direk bilgi vermek öğrenciyi sıkıyor ve öğrenmeyi de engelliyor...”

İçerikle ilgili olarak öğretmenlerin en çok vurguladıkları konunun içeriğin zenginleştirilerek öğretimin daha eğlenceli hale getirilmesi yönünde çalışmaların gerekliliği olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ilk kez Arapça öğreniyor olması ve bu yaşta bilgilerin kalıcılığı sağlamak için çok fazla tekrar yapmanın, oyunlar ve görsellerle zenginleştirilmiş bir içeriğin gerekliliği öğretmenlerin pekiştirme etkinliklerine ihtiyaç duymasının sebebi olabilir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin içeriğin gerçek hayatla bağdaşım içinde olması gerektiği yönündeki görüşleri de konular arasındaki bağlantıyı sağlamak amacıyla önerilmiş olabilir.

Programın Etkinliklerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Her iki sınıfın Arapça dersine giren öğretmenler benzer şekilde örnek sayısının artırılması konusunda görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri etkinlik sayısını yeterli bulmadıkları ve öğrencilerin dikkatlerini çeken türde etkinliklere, oyunlara ve basit alıştırmalara yer verilmesi gerektiği yönündedir. Etkinliklerin artırılması ve etkinlik CD'lerinin hazırlanması gerektiğini ve bunu yaparken sınıf mevcutlarının göz önüne alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın etkinliklerine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“...etkinliklerde alıştırmalara daha fazla yer verilmelidir. Etkinlikler içinde karşılıklı diyalogların yetersiz olduğunu düşünüyorum. Kelime öğretimi hedefleyen etkinliklerin artırılmasını faydalı buluyorum...”

“...dilin günlük yaşamda kullanımına ilişkin yeterince örnek içermediğini düşünüyorum. Uygulamalar, oyunlar ve yarışmalarla ders daha eğlenceli hale geliyor ve daha öğretici oluyor. Bol cd gösterimi, vizyonel, çocukların dikkatini çekecek renkli kitap ve görsellerle etkinlikler zenginleştirilmeli...”

“...etkinliklerin açıklama kısmı kısa tutulmuş. Programın sonunda verilen etkinlik örnekleri güzel ancak daha da zenginleştirilmeli. Öğrenciler oyun ve etkinlik ağırlıklı çalışmayı seviyor...”

Öğretmenlerin etkinliklerin çeşitliliğinin ve sayısının artırılmasına ilişkin görüşleri konuları çok yönlü pekiştirme ihtiyacı içinde olduklarının bir göstergesi olabilir. Bununla birlikte daha fazla örneğe ihtiyaç duymaları öğrenilen basit yapıların ve kelimelerin çabuk unutulmasından kaynaklanan durumu telafi etmek amaçlı olduğu düşünülmektedir.

Programın Araç Ve Gereçlerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler programın araç ve gereçlerinin zamanında ellerine ulaşmadıklarını dile getirmişlerdir. Bununla birlikte araç- gereçlerin zenginleştirilmesi ve bu yolla programın desteklenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Özellikle işitsel ve görsel materyallerin eksikliği üzerinde durmuşlardır. Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin programın araç ve gereçlerine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“...okul ortamında donanım çok yetersiz. Yardımcı kitap görsel, işitsel ve yazmaya yönelik materyallerle desteklenmeli...”

“..kitaplar zamanında elimize ulaşmadı. Kitabın içeriğinin zengin olmayışı da işimi zorlaştırdı..”

“..öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerini artırmaya yönelik etkinlikler, CD vb. araç gereçler eklenebilir. Resimli bir sözlük ayrıca hazırlanabilir..”

“..kullanılan araç ve gereçler zenginleştirilmeli. Kitabın sözlük kısmı oldukça zayıf kalmış, geliştirilebilir..”

Görüşme formları incelendiğinde, ders araç gereçlerinin öğretmenlerin eline zamanında ulaşmayı en büyük problem olarak dikkat çekmektedir. İkinci sırada yer alan problem ise öğretmenlerin daha çeşitli materyallere ihtiyaç duymalarıdır. Bunun sebebi hali hazırda bulunan araç gereçlerin ders öğretiminde yeterli olmaması ya da öğretmenlerin çeşitlilikle birlikte daha kalıcı bir öğrenme sağlayacakları yönündeki inançları olabilir.

Programın Ölçme Ve Değerlendirmesine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik olarak araştırma grubunda yer alan öğretmenler ölçmenin yalnızca test tekniğiyle ya da yazma yoluyla değil test dışı tekniklerle de yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra kitapta pekiştirici sorulara daha fazla ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin programın araç ve gereçlerine yönelik görüşleri aşağıda sunulmuştur.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“..ölçme ve değerlendirme testten ibaret. Bu durum gözden geçirilerek konuşma ve yazmaya yönelik sorular da hazırlanmalı..”

“..ölçme ve değerlendirmede tek düze uygulama sıkıcı oluyor. Sıkıcılıktan kurtarmak ve yöntemi zenginleştirmek gerekiyor..”

“..ölçme ve değerlendirmeye ilgili ünite sonundaki konu tekrarları dışında hiçbir kaynağın olmadığını düşünüyorum. Programın ölçme ve değerlendirme bölümü yeterince açıklayıcı değil. Örneklerin artırılması gerekir..”

Öğretmenler ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik olarak programda yeterince ölçme yönteminin olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bulgunun, öğretmenlerin öğrencide dört dil becerisini birden ölçmek ve değerlendirmek ihtiyacından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Programın Bilgilenme Düzeyine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı programla ilgili bilgilenmediklerini bildirmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“..bilgilendirilmedim. Birçok şeyi kendi çabalarımızla anlamak zorunda kaldık. Yeni bir program olduğu için bilgilendirme daha iyi olabilirdi. Programın gerekli şekilde tanıtılmadığını ve dönütler alamadığımı düşünüyorum..”

“..hiç haberim olmadı..”

“..kendi çabamla internette edinebildiğim bilgiler oldu..”

“..hiç. Bu seminer daha evvel yapılmalıydı..”

Öğretmenler programla ilgili bilgilendirme aşamasının hiç gerçekleşmediği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin programı kendi çabalarıyla öğrendiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir.

Programın Güçlü Yanlarına İlişkin Bulgular Ve Yorum

Öğretmenler programın güçlü yanlarına ilişkin görüşlerini programın öğrenci seviyesine uygun, basit ve sınıf içinde uygulanabilir olması şeklinde belirtmişlerdir. Bununla birlikte kazanımların sınıf seviyesi ile paralel ve iyi belirlenmiş olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler programın güçlü yanlarına yönelik görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

“..kazanımlar öğrencilerin seviyesine ve ihtiyacına uygun olarak iyi ifade edilmiş. Araççayı ilk kez öğrenecekleri göz önüne alındığında en alt basamaktan başlaması isabetli olmuş..”

“..programın güçlü yönü dil öğretiminde önemli olan dört temel dil becerisine kazanımlarda gerektiği kadar yer verilmiş olması. Bunun dışında içerik v etkinlikler çok zayıf kalmış..”

“..bence birçok yönden eksikleri olan bir program. Öğrencinin seviyesine uygun olması ve ilk başlayanlar için hazırlanmış olması tek iyi yanı olabilir..”

“..kazanımlar bence en güçlü yönü..”

“..çok fazla yeterli bulduğum bir yanı yok programın. Bununla birlikte kazanımlar iyi ifade edilmiş..”

Öğretmenler programın kazanımları ve öğrenci seviyesine uygunluğu açısından güçlü olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın programın diğer yönlerine ilişkin eksiklikler olduğu yönündeki görüşleri programı bir bütün olarak değerlendirdiklerinin ve kazanımların tek başına amaca hizmet etmeyeceğini düşündüklerinin bir göstergesi olabilir.

Programın Zayıf Yanlarına İlişkin Bulgular Ve Yorum

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler, programda aktivitelere daha fazla yer verilmesi gerektiği, ders materyallerinin yeterli olmadığı, yazma, konuşma ve dinleme etkinliklerinin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Programın

içeriğinin daha eğlenceli olması gerektiğini söylemiş; programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik yeterince örnek içermediğini ve tekdüze kaldığını belirtmişlerdir. Öğretmenler programın zayıf yanlarına ilişkin görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“...öğrencilerin dinleme ve konuşma becerilerine yönelik neredeyse hiçbir şey yok. Öğrencilerin yaşına uygun Arapça oyunların bulunduğu bir öğretmen kitabı eklenebilir. Kitabın sözlük bölümü oldukça yetersiz...”

“...içeriğin ve etkinliklerin yetersiz oluşu...”

“...etkinliklerin yetersiz sayıda olması ve tekrarlar az olması zayıf yönü. Oyun ve şarkılar daha fazla olmalı ve etkinlikler kolaylıkla uygulanabilmeli. Örnekler öğrenciler için yetersiz kalıyor. Daha fazla örnek eklenmeli...”

Öğretmenlerin programın zayıf yönlerine ilişkin görüşlerinin büyük oranda etkinliklerin yetersiz kaldığı yönünde olduğu görülmektedir. Öğretmenler, programın eğlenceli aktivitelerle, CD ve görsellerle zenginleştirilmesi gerektiği yönünde fikir beyan etmişlerdir. Bu durum, hedef öğrenci kitlesinin yaşının küçük oluşu ve gelişim dönemi itibarı ile oyun çağında olmaları ve bu dönemde oyun ve etkinliklerle daha eğlenceli ve kalıcı bir öğrenmenin yapılacağı düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir.

Programın Uygulanmasında Yaşanan Güçlüklerle İlişkin Bulgular Ve Yorum

Öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları en büyük güçlükler ders araç gereçlerine vaktinde ulaşamama, sınıflarındaki teknik donanımın yetersizliği, programın içeriğinden kaynaklanan güçlükler, ders materyalinde bulunan hatalar ve sınıfların kalabalık olması şeklinde sıralanmaktadır. Öğretmenler programın uygulanmasına yönelik güçlükleri aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“...sınıf mevcudunun kalabalık olması, öğrenciler arasındaki akademik başarı farkının fazla olması, 21 yılın ardından ilk defa Arapça öğretmenliği yapmak, programı uygularken zorlanmama neden olan etkenler olmuştur...”

“...programdaki kazanımlarla İmam Hatip Ortaokul 4. Sınıflara 2012-2013 Eğitim-Öğretim yılında gönderilen ders materyalinin örtüşmemesinden dolayı sıkıntı çekiyorum. Ders materyalinde etkinlik ve bilgiden çok dil bilgisine yer verilmiş; dili kullanırken Türkçe düşünülüp Arapça kurulmuş cümleler ve birçok hata bulunmaktadır. Hataları düzeltmek oldukça zamanımızı almakta ve programı uygularken ders materyali ile çelişki içinde bulunmaktayız...”

“...dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmeye yönelik içeriğin yetersiz oluşu bu konuda kendi çabalarımla takviye yapmak zorunda kalmak beni zorluyor. Derse hazırlanma sürecim uzuyor...”

Öğretmenler uygulamada yaşadıkları güçlükleri genel olarak ders materyaline ulaşamamak, materyalde bulunan hatalar ve programdan bağımsız olarak sınıfların mevcudu ve teknik donanım olarak bildirmişlerdir. Bu eksikliklerin programı uygulamada öğretmenleri negatif yönde etkiliyor olması öğrenci ve öğrenme ortamı açısından da olumsuz bir durum olarak nitelendirilebilir.

Programın Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular Ve Yorum

Öğretmenler programa yönelik önerilerini programın zaman açısından yoğun olması sebebiyle içeriğin sadeleştirilerek hafifletilmesi, etkinlik ve alıştırmalara daha fazla yer verilmesi ve öğrenci seviyesine daha uygun hale getirilmesi şeklinde belirtmişlerdir. Öğretmenler programın geliştirilmesine yönelik görüşlerini aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir.

4. sınıf Arapça dersi öğretmenleri görüşlerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmişlerdir.

“...öğretim programı, seçmeli Arapça dersi haftada 2 saate göre hazırlanmış bir program. Haftada 2 saat için oldukça yoğun olduğunu düşünüyorum. Program ancak İmam Hatip Liselerinde 4 ders saatinde rahatlıkla uygulanabilir. Bir diğer problem, programla ders kitabı ve çalışma kitabının örtüşmemesi. Kazanımları ders ve çalışma kitapları asla karşılamıyor. Her iki kitap birbiriyle dengeli gitmiyor. Çalışma kitabında etkinliklere yeterince yer verilmemiş. Sayfalarda gereksiz boşluklar var. Hem ders kitabı hem de çalışma kitabı çok yetersiz...”

“...kitaptaki diyaloglar artırılmalı, eşleştirme türü alıştırmalara ve resimli etkinliklere daha fazla yer verilmeli...”

“...içeriğin sadeleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Kıyafet, yiyecek- içecek, aile vb. konularda kullanılmış olan kelimeler bu yaş seviyesi için fazla...”

Öğretmenlerin önerilerinin, dile getirdikleri güçlüklerle ve yaptıkları eleştirilerle tutarlı olduğu görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin, öğrencilerin ve kendi ihtiyaçlarının farkında olduğunu ve çözüm ürettiğini göstermektedir. Bu anlamda öğretmenlerin önerilerinin programın iyileştirilmesi aşamasında dikkate alınmasının katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın probleminden elde edilen bulgularda öğretmenlerin, İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının boyutlarına yönelik hem olumlu hem olumsuz görüş bildirdikleri görülmektedir.

Programın kazanım boyutuna yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin kazanımlara ilişkin tutumlarının, programın diğer boyutlarına göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Bununla birlikte kazanımların yoğun ve sayılarının fazla olması, konuşma ve dinleme becerilerini kapsayan kazanımların yetersizliği, dört dil becerisine eşit şekilde yer verilmemiş olması en sık tekrarlanan görüşler arasında sayılmaktadır.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının içerik boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, içeriğin bilgi yoğunluğunun fazla; oyun, etkinlik, diyalog, alıştırma ve okuma parçalarının az olması ve içeriğin bu yönde zenginleştirilmesi yönündeki görüş en çok tekrarlanan görüş olmuştur. Örneklerin yetersizliği ve içeriğin tekdüzeligi de öğretmenlerin üzerinde durdukları diğer maddelerdir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının etkinlik boyutuna ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, en sık tekrarlanan görüşün etkinlik sayısının artırılması yönünde olduğu görülmektedir. Dört temel dil becerisinin etkinliklere eşit şekilde dağıtılmadığı, dinleme ve konuşmaya yönelik etkinliklere ihtiyaç duyulduğu da öğretmenlerin sık bildirdikleri görüşler arasındadır. Etkinliklerin oyun, şarkı, tekerlemelerle daha eğlenceli hale getirilmesi yönünde beklentiler belirttikleri görülmektedir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının araç- gereçlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde frekansı en yüksek olan önerinin 'Araç gereçlerin sayısının artırılması' olduğu görülmektedir. 'Akıllı tahtalar için araç gereç geliştirilmesi', 'Öğretmen kitabının geliştirilmesi' ve 'Film, çizgi film, resimli slaytlat, cdler eklenmesi' sırasıyla en çok tekrarlanan önerilerdir.

İlköğretim 4. Sınıf Arapça dersi öğretim programının ölçme araçlarına yönelik öğretmen görüşleri incelendiğinde soru sayısının azlığı ve test dışı tekniklerin yetersiz oluşu frekansı en yüksek maddelerdir. Konuşma ve yazma etkinliklerinin artırılması ise öneriler arasında sıkça ifade edilmektedir.

Araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin tamamı programla ilgili bilgilendirilmediklerini bildirmişlerdir.

Öğretmenler programın güçlü yanlarına ilişkin görüşlerini programın öğrenci seviyesine uygun, basit ve sınıf içinde uygulanabilir olması şeklinde belirtmişlerdir. Bununla birlikte kazanımların sınıf seviyesi ile paralel ve iyi belirlenmiş olduğunu dile getirmişlerdir.

Araştırma grubunda yer alan öğretmenler, programda aktivitelere daha fazla yer verilmesi gerektiği, ders materyallerinin yeterli olmadığı, yazma, konuşma ve

dinleme etkinliklerinin yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Programın içeriğinin daha eğlenceli olması gerektiğini söylemiş; programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik yeterince örnek içermediğini ve tekdüze kaldığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin uygulamada karşılaştıkları en büyük güçlükler ders araç gereçlerine vaktinde ulaşamama, sınıflarındaki teknik donanımın yetersizliği, programın içeriğinden kaynaklanan güçlükler, ders materyalinde bulunan hatalar ve sınıfların kalabalık olması şeklinde sıralanmaktadır.

Öğretmenler programa yönelik önerilerini programın zaman açısından yoğun olması sebebiyle içeriğin sadeleştirilerek hafifletilmesi, etkinlik ve alıştırmalara daha fazla yer verilmesi ve öğrenci seviyesine daha uygun hale getirilmesi şeklinde belirtmişlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular İlköğretim 4. sınıf Arapça dersi öğretim programının kazanım, içerik, etkinlikler, araç-gereçler ve ölçme ve değerlendirme boyutlarında eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Programın, belirlenen bu eksiklikler doğrultusunda gözden geçirilmesi ve bu eksikliklerin tamamlanmasıyla sonraki yıllarda daha verimli bir şekilde kullanılabileceğini söylemek mümkündür. Programa yönelik düzenlemelerin yapılmasına öncelikli olarak program tasarımının gözden geçirilmesiyle başlanmalıdır. Öğretmenlerin program tasarısını doğru algılayamamaları ve programa yönelik hizmet içi eğitimin yeterli düzeyde olmaması programın uygulanmasında güçlükler sebeptir.

Becerilere yeterince zaman ayrılabilmesi ve gruplar arası bireysel farklılıkların en aza düşürülebilmesi için programın öğrencilerin düzeyine uygun bir hale getirilmesi ve konu yoğunluğunun azaltılması gerekmektedir. Daha hızlı öğrenen öğrenciler için ek öğrenme materyalleri sağlanabilir.

Programın kazanımlarının yeniden düzenlenmesi ve etkinliklerle ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Arapça dersine farklı branşlarda öğretmenlerin girdiği de düşünüldüğünde böyle bir uygulama öğretmenlere rehberlik edebilir.

İçerik ögesinde ise dilin günlük yaşamda nasıl kullanılacağına ilişkin örnek sayısı artırılmalıdır. Öğrencilerin öğrendikleri konularla ilgili görsel videolar hazırlanabilir. Öğretmenler içerikteki ünitelerin birbirini pekiştirir nitelikte olması ve öğrencinin ilgisini çekebilecek şekilde hazırlanması gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin ilgisini artırmak için bir karakterin farklı günlük yaşam ortamlarındaki konuşmalarına yer verilebilir.

Programda etkinlik örnekleri ve etkinliklere yönelik yeterince açıklama yer almaktadır. Öğretmenlerin kullanabilecekleri çok çeşitlilikte etkinliklerin programla birlikte sunulması yarar sağlayabilir. Programa ünitelere yönelik olarak hazırlanmış bir etkinlik kitapçığı eklenebilir.

Programda öğretmenlerin dil öğretme sürecinde kullanabilecekleri araç ve gereçler sıralanmıştır. Öğretmenlerin en temel ders malzemeleri olan CD'ye geç

ulaştıkları, hiç ulaşamadıkları ya da kendi olanaklarıyla ulaştıkları düşünülürse bu araç ve gereçlerin sağlanması konusunda sorun olduğu oldukça açıktır. Öğretmenlere, dinleme becerilerine ilişkin kazanımların gerçekleştirilebilmesi için gerekli teknik donanımın sağlanması gerekmektedir. Bu yaş grubundaki öğrencilerin bilgiyi somutlaştırabilmesi için öğretilen konunun görsellerle desteklenmesi çok önemlidir. Etkili bir dil öğretim süreci için öğretmenlere bu malzemelerin sağlanması gerekmektedir.

Programın ölçme ve değerlendirme boyutuna yönelik dört dil becerisini ölçen sınavlar program tasarımına eklenmelidir. Süreç değerlendirmesinin yanı sıra öğrencilerin ne kadar öğrendiğiyle ilgili somut verilere de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yaş grubuna uygun dört dil becerisini ölçen uluslararası sınavların hazırlandığı bilinmektedir. Ünitelere yönelik değerlendirme ve yılsonu düzey belirleme sınavları yapılarak öğrencilerin eksiklikleri belirlenebilir. Öğrenciler için hazırlanacak bir dil gelişim dosyasına öğrencilerin sözcük, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine ilişkin gelişimleri kaydedilebilir. Bu dosyalar kademler arası geçişte kullanılabilir. Öğrencilerin başarılarına yönelik somut veriler program geliştirme uzmanlarının daha gerçekçi hedefler belirlemede katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- AKSAN, Doğan (2000), "*Türkçenin Sözcük Varlığı*", Ankara: Engin Yayınevi.
- ATTKİSSON, C.C., HOROWİTZ, M.J. ve SORESENSEN, J.E. (1978). "*Evaluation of Human Service Programs*", N. Y. : Academic.
- DOĞAN, C. (2000). Yabancı Dil Olarak Arapça Öğretiminde Öğrenim-Öğretim Konusu Ve Aracı Olan Dil Orijinli Sorunlar ve Çözüm Yolları. *Ekev Akademi Dergisi*, II ,3: 56-57.
- ERTÜRK, S. (1991). "*Eğitimde program geliştirme*". Ankara: Meteksan Yayınları.
- KAYA, Z. (1997). Eğitimde program değerlendirme sürecinin temel işlemleri. *Gazi Üniversitesi, Endüstriyel Sanatlar Eğitim Dergisi*, V,5: 59-72.
- MEB, (2011). *İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı* (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara: Talim Terbiye Kurulu.
- ÖZÇELİK, D.A. (1992). *Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemi)*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- PATTON, M.Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. California: SAGE Publications, Inc. Neyburn Park.
- SENEMOĞLU, N. (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

